Saarth E-Journal of Research

ISSN NO: 2395-339X

“કાપડના વેપારી પર વિમુદ્રીકરણનીઅસર : સુરતશહેરના સંદર્ભમાં"

Makwana Rakesh. N , Jaysukh b. zinzala*

ભારત સરકાર દ્વારા નાણાનું વિમુદ્રીકરણ ૧૯૪૬, ૧૯૭૮ અને વર્તમાનમાં ૨૦૧૬ના રોજ કરવામાં આવ્યું જેનું કારણ કાળા નાણાં પર અંકુશ મેળવવા ના હેતુ સરસરકાર દ્વારા તા. ૮ નવેમ્બર ૨૦૧૬ ના રોજ ઊચા મૂલ્યની નોટો પર અચાનક જ પ્રતિબંદ લાંદી દેવામાં આપતા ઉદભવેલ રોકડની ખેચના કારણે દેશ ભરના બજારો ડફ થઈ જવાની સાથોસાથ મોટાભાગના આર્થિક પ્રવૃતિઓને બ્રેક લાગી ગઈ છે. તો બીજી તરફ સરકારના આ પગલાંના કારણે દેશમાં વિવિધ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના કામકાજ ખોવાઈ જવા પામ્યા છે સંખ્યાત્મક ઉત્પાદન એકમોમાં કામકાજ બંધ થવા પામ્યા છે, અથવા તો ધીમા પડ્યા છે.દેશમાં મોટા ભાગના લોકો હેરાન થઈ ગયા હતા સાથે સાદીઓનો માહોલ હોવાની સાથે રોકડ બંધ થઈ ગઈ હતી અને તેમજ અનેક કામદારો, મધ્યમવર્ગના લોકો તેમજ વ્યાપારી વર્ગ પર પણ તેની અસર જોવા મળી હતી વ્યાપારી વર્ગમાં કાપડના વેપારી, દેશના વેપારી તેમજ અન્ય વેપારી પર પણ તેની અસર જોવા મળી છે અને નોટોની બદલી કરવા માટે મોટી લાઇન બનતી અને પૈસા કાઢવા માટે બેંક તેમજ એ.ટી.એમ માં પણ મોટી લાઇનમાં ઊભું રહેવું પડતું વગેરે સમસ્યાઓનો સામનો કારવો પડ્યો.

અભ્યાસનું મહત્વ :-આ અભ્યાસ દ્વારા નાણાંવિમુદ્રીકરણની કાપડ વેપાર પરની અસરની સંપૂર્ણ જાણકારી મેળવી શકાય છે જેમ કે વેતન ચુકવણી, ઉત્પાદન માનસિક અને અન્ય બાબતનો અભ્યાસ કરવામાં આવે છે એ સમજાવી શકાય છે.

અભ્યાસના હેતુઓ:-પ્રસ્તુ તઅભ્યાસનો વિષય “કાપડના વેપારી પરની વિમુદ્રિકરણની અસર સુરતશહેરના સંદર્ભમાં” તેમાં વેપારીઓ પર કેવી અસર છે તે જાણવા માટે મારા હેતુ નીચે મુજબ રજૂ કરવામાં આવ્યા.

- નોટબધી દ્વારા વેપારી પર પડેલી સમસ્યા
- નાણાં મેળવવાની સમસ્યા પરની અસર
- નોટબંધીની સમસ્યાનો ઉકેલ કેવી રીતે મેળવવો

***Makwana Rakesh. N , Jaysukh b. zinzala**

Saarth
E-Journal of Research

ISSN NO: 2395-339X

- નોટબંધીના કારણે ઉત્પાદન અને વેચાણ ઉપરની અસર.
- કાપડ વેપારીઓને કામદારો ને ચૂકવવાઆવતા વેતનની સમસ્યા

અભ્યાસલક્ષી આંકડાકીય માહિતીનું એકત્રીકરણ અને વિશ્લેષણ :

પ્રસ્તુત અભ્યાસ ના હેતુઓનો અભ્યાસ કરવા માટે અભ્યાસ વિષયક આંકડાકીય અને બિનઆંકડાકીય માહિતી પ્રશ્નાવલી, મેગેજીનો, સમાચાર ,પુસ્તકો તથા વેબસાઈટ દ્વારા માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી છે.આ પ્રસ્તુત પ્રાથમિક અને ગોણ માહિતી પર આધારિત છે.વિવિધ આંકડાકીય માહિતી SPSSસરેરાશ ,ટકાવારી શોધવામાં આવી છે.અને તેને અનુરૂપ ગ્રાફ તેયાર કર્યા છે.

સેમ્પલ ડિઝાઈન :-પ્રસ્તુતઅભ્યાસના પ્રકલ્પમાં કાપડના વેપારી પર વિમુદ્રિકરણઅસર સુરત શહેરના સંદર્ભમાં જે માટે મે પ્રશ્નાવલી પધ્ધતિનો ઉપયોગ કર્યો છે, મારે આ અભ્યાસમાં ખુબજ રસ હોવાથી અને એનાથી કેવી અસર થઈ તે જાણવા માટે મે આ પ્રકલ્પ તૈયાર કર્યા છે, તે માટે મે મારા સુરતવિસ્તાર અમુકએકમ પસંદગી કરી છે જેમ કે,

૧. સુરતટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૨. રઘુવીરટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૩. મેલેનીયમ ટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૪. જે.જે.ટેક્સટાઇલ માર્કટ

૫. બોમ્બે ટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૬. ન્યુ ટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૭. રાધા કિતુંગટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૮. અવધ માર્કેટ

૯. પુનિવસલટેક્સટાઇલ માર્કેટ

૧૦. હરિઓમ ટેક્સટાઇલ માર્કેટ

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

ઉપરોક્ત ૧૦ માર્કેટની પસંદગી કરવામાં આવી છે અને તેમાથી મે ૧૦ માર્કેટમાંથી ૧૦-૧૦ પ્રશ્નાવલી ભરાવવામાં આવી છે અને તેની પાસેથી નોટબંધી ના કાપડ પર પડેલી અસર પ્રત્યેયના મંતવ્યો લેવામાં આવ્યા છે.

અભ્યાસની મર્યાદા :- પ્રસ્તુત અભ્યાસ એ પ્રાથમિક અને ગોણ માહિતી પર આધારિત છે. પ્રસ્તુતઅભ્યાસમાં કેટલી મર્યાદાઓ જાણવામાં આવી છે, જેની નીચે મુજબ ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

(૧) સંશોધન કાર્યમાથી મેળવેલ આકડાકીય માહિતીની વિશ્વસનીયતા ઓછી હોવાથી આ સંશોધન વાસ્તવિક ગણી શકાય નહીં.

(૨) કાપડ વેપારી પાસેથી મેળવેલ માહિતી આધારભૂતગણી શકાય નથી.

(૩) આ સંશોધન પધ્ધતિમાં અમુક વિસ્તારને જ પસંદ કરીને માહિતી મેળવેલી હોવાથી આ માહિતી બીજે લાગુ પાડી શકાય નહિ.

(૪) સમય, સ્થળ અને બંનેના કારણે ખૂબનાનું નિદર્શ નક્કી/પસંદગી કરવામાં આવી છે.

નાણાનું વિમુદ્રીકરણની હકારાત્મક અસર :

- નાણાનું વિમુદ્રીકરણ કરવામાં આવ્યું તેના દ્વારા હકારાત્મક અસર કેવા પ્રકારની પડી છે તેની અસરો નીચે પ્રમાણે દર્શાવવામાં આવેલ છે,

૧. બ્લેક મની

૨. અર્થતંત્ર

૩. રિયલ એસ્ટેટ સફાઈ

૪. હવાલા વ્યવહારો

૫. નકલી ચલણ

૬. ટેરર ફાઇનાન્સિગ

નાણાનું વિમુદ્રીકરણની નકારાત્મક અસર :

નાણાંનું વિમુદ્રીકરણ કરવામાં આવ્યું તેના દ્વારા નકારાત્મક અસર કેવા પ્રકારની પડી છે તેની સમજૂતી નીચે પ્રમાણે દર્શાવી શકાય છે,

૧. કેશ તંગી

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

૨. શેર બજારમાં ગબડકા

૩. ટ્રાન્સપોર્ટશન હોલ્ટ

૪. કૃષિ

૫. બેંકિંગ પર અસર

૬. વ્યાપાર પર અસર

૭. રેલ્વે.

પ્રશ્નાવલી આધારિત આંકડાકીય વિશ્લેષણ:

શિક્ષણ:

શિક્ષણ		આવૃતિ	ટકા	માન્ય ટકા	સંચિત ટકા
	પ્રાથમિક	૨૭	૨૭.૦	૨૭.૦	૨૭.૦
	માધ્યમિક	૨૫	૨૫.૦	૨૫.૦	૫૨.૦
	ઉચ્ચતર માધ્યમિક	૩૩	૩૩.૦	૩૩.૦	૮૫.૦
	કોલેજ	૧૪	૧૪.૦	૧૪.૦	૯૯.૦
	અન્ય	૧	૧.૦	૧.૦	૧૦૦.૦
	કુલ	૧૦૦	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦	

વ્યવસાયનો પ્રકાર :

વ્યવસાયનો પ્રકાર		આવૃતિ	ટકા	માન્ય ટકા	સંચિત ટકા
	છૂટક વ્યાપાર	૨૪	૨૪.૦	૨૪.૦	૨૪.૦

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

	સ્ટોક વ્યાપારી	૧૮	૧૮.૦	૧૮.૦	૪૨.૦
	ઉત્પાદક	૨૯	૨૯.૦	૨૯.૦	૭૧.૦
	કમિશન એજંટ	૧૪	૧૪.૦	૧૪.૦	૮૫.૦
	સેવાક્ષેત્ર	૧૫	૧૫.૦	૧૫.૦	૧૦૦.૦
	કુલ	૧૦૦	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦	

નોટબંધ થવાના કારણે બીજા ઉદ્યોગ કે વેપારી પર કેવી અસર થઈ છે

		આવૃતિ	ટકા	માન્ય ટકા	સંચિત આવૃતિ
	હા	૮૨	૮૨.૦	૮૨.૦	૮૨.૦
	ના	૧૮	૧૮.૦	૧૮.૦	૧૦૦.૦
	કુલ	૧૦૦	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦	

૨૦૦૦ ની નોટ આવવાથી કાળાનાણાં કે અન્ય પ્રવૃતિબંદ થઈ છે

		આવૃતિ	ટકા	માન્ય ટકા	સંચિત ટકા
	હા	૪૮	૪૮.૦	૪૮.૦	૪૮.૦
	ના	૫૨	૫૨.૦	૫૨.૦	૧૦૦.૦
	કુલ	૧૦૦	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦	

નોટ બંદીના કારણે કારીગરો પર થતી અસરની માહિતી :

	ાવૃતિ	કા	ાન્ય ટકા	ંચિત ટકા

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

માન્ય	અતિ ગંભીર	૧	૧.૦	૧.૦	૧.૦
	ગંભીર	૫	૫.૦	૫.૦	૬.૦
	મધ્યમ	૯	૯.૦	૯.૦	૫.૦
	આંશિક		.૦	.૦	૮.૦
	તટસ્થ		.૦	.૦	૦૦.૦
	કુલ	૦૦	૦૦.૦	૦૦.૦	

કારીગર:વેતન ચૂકવવામાંસમસ્યા નડી ?

		આવૃતિ	ટકા	માન્ય ટકા	સંચિત ટકા
માન્ય	હા	૮૫	૮૫.૦	૮૫.૦	૮૫.૦
	ના	૧૫.૦	૧૫.૦	૧૫.૦	૧૦૦.૦
	કુલ	૧૦૦	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦	

તારણો:

અભ્યાસ પરથી જાણવા મળે છે સૌથી વધુ વેપારીઓ ઉત્પાક વેપારી પ્રમાણ જોવા મળે છે, ઓછાથી ઓછા વેપારીઓ કમિશન એજંટજોવા મળે છે.

(૧) નોટબંધી થવાથી બીજા ઉધોગ અને વેપારીઓ પર અસર જોવા મળે છે અને તેનું ટકાવારી પ્રમાણ પર ૮૨% મળે છે.

(૨) ૨૦૦૦ ની નોટ આવવાથી કાળાનાણાં કે અન્ય પ્રવૃતિબંધ થશે નહીં તેવું ૫૨% વેપારીઓના જવાબ દ્વારા કહેવામાં આવ્યું છે.

(૩) ૫૫% કારીગરોને ગંભીર સમસ્યાનો સામનો કરવો પડ્યો

(૪) નોટબંધી ના કારણે વેપારી ઓને વેતન ચૂકવવા ની સમસ્યા નડી તેના અધારે વિશ્લેશણ કરતાં જણાય છે. કે ૮૫% વેપારી ઓને વેતન ચૂકવવાનોસમસ્યાનો સામનો કરવો પડે છે.

(૫) વેપારીઓને નોટબંધીની માહિતી ક્યાથી પ્રાપ્ત થઈ તેના આધારે માહિતીનું વિશ્લેષણ જેમાં ટેલીવિઝન દ્વારા ૪૦.૮% વેપારીઓને ટેલીવિઝન દ્વારા નોટબંધીની માહિતી પ્રાપ્ત થઈ જ્યારે મિત્રો કે સગા ૧૫.૪% અને સોશિયલ મીડિયામાથી ૧૫.૮% જ્યારે વર્તમાન પત્ર દ્વારા ૨૩.૭%

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

માહિતી પ્રાપ્ત થઈ આથી સૌથી વધુ ટેલીવિઝન દ્વારા માહિતી પ્રાપ્ત થઈ હતી, નોટબંધીની જેનું પ્રમાણ ૪૦.૮% છે.

(૬) નોટબંધીના કારણે વેપારીઓને વેચાણ પર કેવી અસર થઈ છે તેના આધારે વિશ્લેષણ કરતાં જણાય છે કે ૫૩% વેપારીઓને વેચાણ કરવાં અતિ મુશ્કેલી અથવા અતિ ગંભીર સમસ્યાનો સામનો કરવો પડ્યો

(૭) સોથી વધૂ ૩૩% કાપડના વેપારીઓએ ઉચ્ચમાધ્યમિક શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરતાં જોવા મળે છે.

સૂચનો:

નોટ બંધીના કારણે વેપારીઓને કાપડ ઉધ્યોગ પર કેવી અસર થઈ છે તે જાણીને તેના આધારે સૂચનો આપવામાં આવ્યા છે તેના દ્વારા સરકારે વેપારી સુવિધા પ્રાપ્ત કરી આવી પરિસ્થિતિના અસંગઠીત ઉદ્યોગને સુવિધા પ્રાપ્ત તે જરૂરી હોય છે સૂચનાનીચે મુજબ આપવામાં આવ્યા છે

(૧) જ્યારે અર્થતંત્રમાં આવી સમસ્યા આવે ત્યારે સંસ્થાએ અસંગઠીત વર્ગ માટે ઉત્પાદન, વેચાણ અને કારીગરો વેતન મેળવી સહકે તેવી સુવિધામાં સુધારો કરવો જોઈએ, ખાસ કરીને અસંગઠિત વર્ગ માટે.

(૨) સરકાર દ્વારા બેન્કોમાં રોકડ ઉપાડ અને વિનિમયની સુવિધામાં સુધારો કરવો જોઈએ, જેથી વેપારીઓ વેપારી અને તેની રોજગારી પર અસર ના થાઈ તેથી લોકો સરળતાથી વિનિમય કરી શકે.

(૩) સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલ પગલાથી આર્થિક નુકશાન ન થાઈ તેવા કાયદા બનાવી અને આવી માહિતી આપવી જોઇયે જેથી વેપારીઓના ઉધ્યોગ પર અસર પડે નહીં.

(૪) વેપારી વર્ગ માટે વેતન સિવાયના અન્ય સુવિધાઓનીયોજના કરવી જેથી વાસ્તવિક વેતનમાં વધારો થાઈ અને લોકોને રોજગારી કરવા માટે પ્રેરિત થાય.

(૫) કાપડ ઉદ્યોગ એક અસંગઠીત ઉદ્યોગીક વર્ગ છે જેના માટે સરકારે સામાજિક સલામતી યોજનાના લાભો પ્રાપ્ત થાય તેવી યોજનાઓ બનાવવી જોઇએ, જેથી વેપારીઓ અને કમકરતા નાના વેપારીઓને લાભ થાય છે.

(૬) મંદીની પરિસ્થિતીમાં અસંગઠીત વર્ગ વેપારીઓને માટે પૂરતી રોજગારીની સુવિધા પૂરી પાડવી.

Saarth
E-Journal of Research
ISSN NO: 2395-339X

(૭) નોટબંધી જેવી ઘટનાઓને સરકારે પહેલાથી આવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ કોઈ ઉદ્યોગીક વેપારીઓને નુકશાન ન થાય તેનાથી અર્થતંત્ર પર પણ સારી અસર થઈ છે.

સંદર્ભ સૂચિ(Bibliography)

૧. ન્યૂઝપેપર :- સંદેશ ન્યૂઝપેપર, (૨૦૧૬,નવેમ્બર ૧૬) પાકિસ્તાનથી લઈને યુ.કે બદલાયેલી નોટોની કહાની, પેજ નં : ૧૨.

- ગુજરાત સમાચાર, (૨૦૧૭, જાન્યુઆરી૦૮) રવીપૂર્તિનોટબંધ(a) ૨૦૧૭, પાનાનં :3

- ગુજરાત સમાચાર, (૨૦૧૬, ડિસેમ્બર ૧૨) BUSINESS PLUS, ડિમોનિટાઈઝેશનના પગલે ૨૦૧૭ના નાણાકીય વર્ષમાં અર્થતંત્રમાથી રૂ. ૧૫ હજાર અબજનું ધોવાણ, પાનાનં : ૭

૨. Website :- https://www.quara.com/ What – are the – positive – effects – of demonetization- https://www.bloombergquint.com/ business / 2016 / 12 / 14 / demonetization – infact – states- https://www.fiber2fashion.com/ industry – article / 2150 / the – textile – industry – of – suratOmp = true & page = 2- https://www.mapsofindia.com/ Gujarat/textiles.

3. E-Books :- (ડિસેમ્બર ૨૦૧૬) કરેંટ અફેરસ Retrived from www.Jagranjosh.com

૪. મેગેઝીન : -ડૉ. વિજયા કટ્ટી યોજના (૨૦૧૬ – ઓક્ટોમ્બર)કાપડ નિકાસ : હાલની પરિસ્થિતી અને ભવિષ્યનો માર્ગ- તંત્રી લેખ યોજના (૨૦૧૬ ઓક્ટોમ્બર) ભવિષ્યની ડિઝાઈન

૫. થીસિસ :- શ્રી દિપક પી પાઠક (એપ્રિલ ૨૦૧૭) ઉદ્યોગ સાહસિકતાને અસર કરતાં પરિબળો : સુરતનોજારી ઉદ્યોગ ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય પાનાંનં : ૮૮, ૮૯.